

**การพัฒนาศักยภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้สูงอายุ
ในเขตเทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ**
**Development of Information Technology Proficiency for Seniles:
Case study of Buengboon Manicipality, Buengboon District,
Sisaket Province**

เสาวลักษณ์ คำธา
Saowaluck Khumtha

อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Lecturer, Faculty of Business Administration and Accounting, Sisaket Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทความต้องการการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 150 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ หลักสูตรการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบประเมินทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และแบบสอบถามความพึงพอใจ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุในเทศบาลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นชมรมผู้สูงอายุที่มีจำนวนสมาชิกถึง 946 คน ยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้ และยังอยากมีโอกาสในการเรียนรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยผู้สูงอายุจึงมีความต้องการเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุเองในการบริหารจัดการกลุ่ม การสืบค้นหาความรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน 2) ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ผ่านการเรียนโดยการอบรมหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับดี และ 3) ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ผ่านการเรียนโดยการอบรมหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : คอมพิวเตอร์, ผู้สูงอายุ, ศักยภาพ, สารสนเทศ

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) Investigate the context and the needs of information Technology learning of the elderly in the elderly club in Buengboon Municipal District, Buengboon District, Sisaket Province. 2) Develop the information technology potential of the elderly in the elderly club in Buengboon Municipal District, Buengboon District, Sisaket Province. And 3) study the satisfaction of those elderly after the development of information technology proficiency. The sample selected by purposive sampling consisted of 150 elderly living in Buengboon Municipal District, Buengboon District, Sisaket Province. The instruments used in this research comprised information technology training course for the elderly, Information technology training activities for the elderly, an in-depth interview, information technology proficiency assessment and evaluation form, and satisfaction questionnaire. Then, the collected data were brought for analysis to find percentage, mean, and standard deviation.

The research findings were as follows: 1) Elderly people in Buengboon Municipal District, Buengboon District, Sisaket Province. It is an elderly club with 946 members who still have a need to learn. And still want to have an opportunity to learn news that is useful for living and improving the quality of life. With the elderly, it is necessary to increase the potential of the elderly themselves in group management. Searching for knowledge in accordance with the changing situation in the modern world. 2) The elderly in Buengboon Municipal District, Buengboon District, Sisaket Province who passed the information training course were in the good information proficiency level, and 3) The elderly in Buengboon Municipal District, Buengboon District, Sisaket Province who passed the information technology training course were satisfied with the development of information technology proficiency. The entire satisfaction towards the arranged activities was in the high level.

Keywords : Computer, elderly, Potential, Information

บทนำ

ประเทศไทยได้ตระหนักในความสำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์การเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศ และได้มีการประกาศใช้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งมีเป้าหมายของการพัฒนาผู้สูงอายุคือ “มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีพึ่งตนเองได้นานที่สุด และมีหลักประกันที่มั่นคง” สำหรับยุทธศาสตร์ที่ 1 ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ดังกล่าวนี้นี้ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการเตรียมความพร้อมเพื่อยามสูงอายุ โดยมีหลักประกันที่สำคัญคือ เรื่องหลักประกันรายได้ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปลูกจิตสำนึกของคนในสังคมให้ตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ตระหนักว่าการที่คนในสังคมอยู่ร่วมกันหลายวัยมากขึ้นจำเป็นต้องมีการศึกษาที่จะช่วยให้แต่ละคนมีชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เข้าใจซึ่งกันและกัน ต้องเตรียมตัวของตัวเองเพื่อให้ “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” (วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 2553) ดังนั้นการเตรียมความพร้อมให้กับ

ผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ทศพนธ์ นรทัศน์ (2552:10) ในสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนไป ผู้สูงอายุต้องทำกิจกรรมเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและสังคมมากยิ่งขึ้น

ท่ามกลางสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ลูกหลานต้องดิ้นรนแข่งขันและอพยพย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่น ทำให้สายสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับลูกหลานและครอบครัวน้อยลง ยิ่งอายุมากขึ้นการไปมาหาสู่ญาติสนิทมิตรสหายหรือความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ช่วงวัยเรียนก็มีแนวโน้มค่อยๆ ลดลงจนเกรงว่าสังคมผู้สูงอายุจะขาดความสุขทางใจและสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน แต่สิ่งที่กำลังจะขาดหายไปกำลังจะถูกเติมเต็มด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัดที่ช่วยให้คนสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ต ซึ่งอินเทอร์เน็ตถือว่าเป็นแหล่งรวมความรู้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก จากผลการสำรวจและประมาณการแนวโน้มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยและต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุได้เริ่มหันมาให้ความสำคัญในการที่จะใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับข้อมูลจากการสำรวจครอบครัวเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) พบว่า ในปี 2555 ประชากรที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุดคือ กลุ่มอายุ 15-24 ปี (ใช้ร้อยละ 55) รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ 6-14 ปี (ใช้ร้อยละ 47) กลุ่มอายุ 25-34 ปี (ใช้ร้อยละ 30) และกลุ่มอายุ 35-49 ปี (ใช้ร้อยละ 17) ส่วนผู้สูงอายุมีการใช้อินเทอร์เน็ตประมาณร้อยละ 2 โดยกรุงเทพมหานครและในเขตเทศบาล มีการใช้มากที่สุด ส่วนใหญ่ใช้เพื่อค้นหาข้อมูลรองลงมาคือติดตามข่าวสารและรับ-ส่งอีเมลล์การเตรียมตัวของผู้สูงอายุโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาสำหรับการพัฒนาตนเอง รวมทั้งนำความรู้ที่ได้มาใช้อย่างต่อเนื่องต่อไป

ถึงแม้การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศหรือสารสนเทศเพื่อผู้สูงอายุ เป็นภารกิจของนักเทคโนโลยีในการช่วยให้สมาชิกครอบครัว ผู้สูงอายุ และผู้ดูแลได้มีเทคโนโลยีใช้กัน ช่วยกันผลักดันให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี แต่การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านสารสนเทศ ยังห่างไกลกับความต้องการของผู้สูงอายุมาก ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งนี้เนื่องจากความยากในการใช้งาน ผู้สูงอายุไม่มีประสบการณ์หรือมีประสบการณ์น้อย อีกทั้ง สารสนเทศมีความก้าวหน้าเร็วมาก ทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการเพิ่มศักยภาพและทักษะความรู้ความสามารถด้าน สารสนเทศ (Saman, 2011) แม้ปัจจุบันรัฐบาลจะได้เห็นชอบแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารฉบับที่ 2 (2552-2556) โดยให้ความสำคัญกับมาตรการการพัฒนาการเรียนรู้สารสนเทศ แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ สร้างความร่วมมือกับสภาผู้สูงอายุ ซึ่งมีสาขาทั่วประเทศในการจัดทำหลักสูตรและจัดอบรมความรู้ด้านสารสนเทศ แก่ผู้สูงอายุที่สนใจ โดยอาจใช้สถานที่ของสถาบันการศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่ดูเหมือนว่าแผนปฏิบัติการที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับความต้องการและยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นชมรมผู้สูงอายุที่มีจำนวนสมาชิกถึง 946 คน เป็นชมรมผู้สูงอายุที่มีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง และสมาชิกในกลุ่มยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้ และยังอยากมีโอกาสในการเรียนรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ดังนั้นกลุ่มผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นต้องการเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุเองในการบริหารจัดการกลุ่ม การสืบค้นหาความรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน แต่ที่ยังขาดการอบรมความรู้ด้านสารสนเทศ รวมทั้งความมีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ โดยคณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญว่า หากกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาด้านศักยภาพการใช้สารสนเทศ เพิ่มเติมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบล อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ อาทิ การจัดชั่วโมงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการใช้สารสนเทศ ซึ่งนับเป็น

แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาแก่ผู้สูงอายุโดยเนื้อหาการอบรมเป็นความรู้พื้นฐานการใช้งานสารสนเทศ การค้นหาข้อมูล และความบันเทิงเพื่อการพักผ่อนและผ่อนคลายความเครียด โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ การเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์และการใช้งานเบื้องต้นการใช้งานคอมพิวเตอร์เพื่อการดูหนัง ฟังเพลง การค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์คลายเครียดด้วยการเล่นเกม คลายเครียดด้วยการร้องเพลงจากคาราโอเกะ เมื่อนำความบันเทิงมารวมเข้าไว้ในเนื้อหา สามารถทำให้ผู้สูงอายุตระหนักได้ว่าสารสนเทศ เป็นเรื่องง่าย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ Lertwajara et al. (2013) ผู้สูงอายุมีความกังวลว่าจะทำความเสียหายเนื่องจากคอมพิวเตอร์มีราคาค่อนข้างสูงถึงแม้ว่าจะกระตือรือร้นในการเรียนรู้เทคโนโลยีเป็นอย่างมากก็ตามแต่เมื่อได้ทราบถึงความทนทานของคอมพิวเตอร์และรับรู้ถึงประโยชน์และความรื่นรมย์ของเทคโนโลยีแล้ว ผู้สูงอายุก็เปิดใจยอมรับเทคโนโลยีได้ไม่ยากนักนอกจากนี้ยังพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกสิ่งแวดล้อมและสถานที่ (Facilities) นั้นมีความสำคัญต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยี (Pan & Jordan-Marsh, 2010)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาศักยภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาล บึงบอระเพ็ด อำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุมีความสุข สะดวกสบายมากขึ้น เกิดการพัฒนาตนเองเป็นการสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ช่วยสร้างพลังเครือข่ายผู้สูงอายุให้เข้มแข็งรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นชุมชนต้นแบบในการนำความรู้ที่ได้จากการพัฒนาศักยภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในพื้นที่ จังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทความต้องการ การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเทศบาล ตำบลบึงบอระเพ็ด อำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเทศบาล ตำบลบึงบอระเพ็ด อำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบึงบอระเพ็ด อำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและพัฒนาศักยภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบึงบอระเพ็ด อำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งนับเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาแก่ผู้สูงอายุโดยเนื้อหาการอบรมเป็นความรู้พื้นฐานการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศการค้นหาข้อมูล รวมทั้งความบันเทิงเพื่อการพักผ่อนและผ่อนคลายความเครียด โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ การเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์และการใช้งานเบื้องต้น การใช้งานคอมพิวเตอร์เพื่อการดูหนัง ฟังเพลง การค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ คลายเครียดด้วยการเล่นเกม คลายเครียดด้วยการร้องเพลงจากคาราโอเกะ เมื่อนำความบันเทิงมารวมเข้าไว้ในเนื้อหา สามารถทำให้ผู้สูงอายุตระหนักได้ถึงว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเรื่องง่าย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้เป็นอย่างดี

1. **ประชากร** คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบึงบอระเพ็ด อำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 946 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 150 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยการสัมภาษณ์จำนวน 50 คน การประเมินทักษะ และตอบแบบสอบถามจำนวน 150 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 ประกอบด้วย
 - 1.1 หลักสูตรการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ
 - 1.2 กิจกรรมการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2 และ 3 ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมกันสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ

2.2 แบบประเมินทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ที่ผ่านการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุจำนวน 10 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วย คำถามปลายปิด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 15 ข้อ และคำถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุตามหลักสูตรที่ได้จัดทำ โดยมีเนื้อหาครอบคลุม 5 ด้าน คือ การเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์และการใช้งานเบื้องต้น การใช้งานคอมพิวเตอร์เพื่อการดูหนังฟังเพลง การร้องเพลงจากคาราโอเกะ การเล่นเกม และการเปิดดูเว็บไซต์ โดยสามารถแบ่งเป็นทักษะฝึกปฏิบัติได้ 10 ข้อ ดังนี้ คือ สามารถเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ สามารถใช้เมาส์ได้ สามารถใช้แป้นพิมพ์ได้ สามารถใช้โปรแกรมเครื่องคิดเลขได้ สามารถใช้โปรแกรมดูหนังได้ สามารถใช้โปรแกรมฟังเพลงได้ สามารถหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้ สามารถใช้โปรแกรมเล่นเกมได้ สามารถใช้โปรแกรมคาราโอเกะได้ สามารถปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ โดยในการฝึกอบรมนั้น มีผู้วิจัยเป็นผู้สอนจำนวน 2 คน และมีนักศึกษาช่วยเหลือผู้ฝึกอบรมจำนวน 20 คน

2. นำแบบประเมินทักษะการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุจำนวน 10 ข้อ ไปทดสอบกับผู้สูงอายุ

3. นำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุจำนวน 15 ข้อ ทดสอบกับผู้สูงอายุ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการดำเนินวิจัย

1. ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีบริบทความเป็นกลุ่มชมรมผู้สูงอายุที่มีความเข้มแข็งและมีความต้องการที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศรวมถึง มีความต้องการการให้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ที่

เหมาะสมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วัยสูงอายุสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มผู้สูงอายุในตำบลบึงบุรพ์ อำเภอบึงบุรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยการพัฒนา และสร้างศักยภาพและความสามารถให้กับผู้สูงอายุซึ่งเป็นอีกกระบวนการหนึ่งในการส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

2. ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบึงบุรพ์ อำเภอบึงบุรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ผ่านการเรียนโดยการอบรมหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุมีประสบการณ์ในการรับรู้ และมีทัศนคติที่เป็นบวกกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมองเห็นคุณค่าประโยชน์ ความง่ายและความสนุกพร้อมกับบุคคลในครอบครัวมาก่อน ทำให้ผู้สูงอายุมีความสนใจพร้อมที่จะเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านต่าง ๆ

3. ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบึงบุรพ์ อำเภอบึงบุรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ผ่านการเรียนโดยการอบรมหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุมีความต้องการพัฒนาตนเองและต้องการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แสดงถึงความต้องการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุมีอยู่ตลอดเวลา หากได้รับแรงกระตุ้นที่ตอบสนองความต้องการที่เป็นทุนเดิมยิ่งทำให้ผู้สูงอายุมีกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง

ภาพที่ 1 สัมภาษณ์ความต้องการการใช้สารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ
ที่มา : คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 2 ภาพการอบรมหลักสูตรการใช้เทคโนโลยี สำหรับผู้สูงอายุ
ที่มา : คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 3 ภาพการอบรมหลักสูตรการใช้เทคโนโลยี สำหรับผู้สูงอายุ

ที่มา : คณะผู้วิจัย

อภิปรายผล

1. บริบทความต้องการการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สูงอายุ

จากผลการวิจัย พบว่าผู้สูงอายุในเทศบาลบึงบอระเพ็ด อำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดศรีสะเกษ เป็นชมรมผู้สูงอายุที่มีจำนวนสมาชิกถึง 946 คน ยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้ และยังอยากมีโอกาสในการเรียนรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ดังนั้นกลุ่มผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นต้องการเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุเองในการบริหารจัดการกลุ่ม การสืบค้นหาความรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน

2. ศักยภาพด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบึงบอระเพ็ด อำเภอบึงบอระเพ็ด จังหวัดศรีสะเกษ ที่ผ่านการเรียนโดยการอบรมหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในระดับดี ($\bar{x} = 3.97$, $S.D. = 0.76$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุมีประสบการณ์ในการรับรู้ และมีทัศนคติที่เป็นบวกกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมองเห็นคุณค่าประโยชน์ ความง่ายและความสนุกสนานกับบุคคลในครอบครัวมาก่อน ทำให้ผู้สูงอายุมีความสนใจพร้อมที่จะเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับ Lertwajara et al. (2012: 7) กล่าวถึงปัจจัยเฉพาะสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุในการเรียนรู้ระบบ ICT โดยปัจจัยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญในชีวิต (Life Course Events) การรับรู้การใช้เครื่องมือด้าน ICT ผ่านเหตุการณ์สำคัญๆ ในชีวิต ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ กล่าวคือหากผู้สูงอายุผ่านประสบการณ์ที่ดีมีความสุขมากในชีวิตในการใช้เทคโนโลยีด้าน ICT โดยเฉพาะกับลูกหลาน ญาติ ๆ และผู้ร่วมงานผู้สูงอายุ จะเปิดใจรับเทคโนโลยีใหม่ได้มากขึ้น และจากผลการวิจัยพบว่า ทักษะรายด้านหลังจากการได้รับการพัฒนา สารสนเทศ คือผู้สูงอายุมีทักษะด้านการหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 4.22$, $S.D. =$) ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ไม่เคยมีประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือมีประสบการณ์ในการใช้น้อยและไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง อาจมีความรู้สึกไม่มั่นใจและกลัวการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เนื่องจากทัศนคติเชิงลบที่มีต่อการตนเอง สอดคล้องกับ Loyphy (2011: 24) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับทักษะการใช้การใช้สารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ คือ เรื่องของเวลาไม่มีเวลาใช้เนื่องจากมีงานและกิจกรรมอื่นที่ต้องทำ และไม่มีทักษะในการใช้แป้นพิมพ์ทำให้ขาดความคล่องแคล่วในการใช้เมาส์ และไม่มีความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตไม่มีประสบการณ์ใช้อินเทอร์เน็ตมาก่อน และไม่มี

เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง แต่เมื่อได้รับการเรียนรู้จากวิทยากรถึงขั้นตอนการใช้และการปฏิบัติ พร้อมกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ร่วมอบรมทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขกับการได้เรียนรู้การใช้อุปกรณ์ ICT มากขึ้น สอดคล้องกับ Lertwajara et al. (2013: 7) กล่าวว่าสำหรับกลุ่มอายุผู้สูงมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แต่จะมีความวิตกกังวลว่าคอมพิวเตอร์จะเสียหายหากทำอะไรผิดพลาดไป เช่น คลิกเมาส์หรือกดคีย์บอร์ดแรงไป เพราะไม่คุ้นเคยกับแป้นพิมพ์ หรือการใช้ภาษาอังกฤษจึงทำให้เกิดความกลัวและไม่มั่นใจว่าจะสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์ได้ ซึ่งเป็นผลให้เกิดความกลัวเทคโนโลยีที่ศึกษาแต่เมื่อได้รับรู้ถึงประโยชน์และเห็นตัวอย่างการใช้เมาส์ และแป้นพิมพ์ และทราบว่าสามารถเปลี่ยนภาษาได้แล้ว กลับมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และมีความวิตกกังวลน้อยลง

3. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากผลการวิจัย พบว่าผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบึงบูรพ์ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ผ่านการเรียนโดยการอบรมหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D.= 0.72) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในข้อ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุมีความต้องการพัฒนาตนเองและต้องการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แสดงถึงความต้องการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุมีอยู่ตลอดเวลา หากได้รับแรงกระตุ้นที่ตอบสนองความต้องการที่เป็นทุนเดิมยิ่งทำให้ผู้สูงอายุมีกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ Janokul (2552) กล่าวถึงความต้องการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในด้านสารสนเทศ คอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต ส่วนหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ สอดคล้องกับ Kachatong (2002) ศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาสมาชิกกลุ่ม OPPIY Club พบว่าประเภทของสารสนเทศที่มีการใช้มากที่สุดได้แก่ การท่องเที่ยว ข่าว เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวและข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ โดยวัตถุประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงมากที่สุด รองมาคือการใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และติดต่อสื่อสาร กิจกรรมที่ทำมากที่สุดคือการใช้เพื่อสืบค้นข้อมูล โดยเฉพาะเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการบริการเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ Ench (2007) ศึกษาสถานการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ผู้สูงอายุมักใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการทำงานที่บ้านและใช้งานน้อยกว่า 2 ชั่วโมงโดยทั่วไปมักใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการค้าหาข้อมูลข่าวสารและลักษณะของประชากรที่มีระดับการศึกษาและอายุแตกต่างกันจะมีความแตกต่างกันในด้านการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับ Pimpikho (2009) กล่าวว่า ผู้สูงอายุในสังคมปัจจุบันมีความต้องการให้มีฝึกอบรมและฝึกทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเนื่องจากความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวมากขึ้น ในขณะที่ปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจวิทยากรมีผลต่อการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D.= 0.60) แสดงให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีความต้องการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้วิทยากรต้องมีทักษะและเทคนิคที่ใช้ในการให้ความรู้ระหว่างเรียน การสอนเทคโนโลยีสารสนเทศ กับผู้สูงอายุเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีความสุข สนุกสนาน น่าสนใจ และมีความสุขในการเรียนมากขึ้น ในขณะที่วิทยากรผู้ให้ความรู้ต้องมีความเข้าใจต่อสภาวะความพร้อมทางร่างกายและอารมณ์ของผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกัน ต้องมีความอดทน ใจเย็นและอารมณ์ดี สอดคล้องกับ Jirapokanan (2010) กล่าวว่า ผู้ให้ความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีความต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ผู้สูงอายุมักมองว่าเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและยากต่อการเรียนรู้ทั้ง ดังนั้นผู้ให้

ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับผู้สูงอายุต้องมีคุณลักษณะที่มีความรู้ ความเข้าใจและความอดทนต่อผู้สูงอายุ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีความต้องการพัฒนาตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านเวลาในการจัดการอบรมควรจัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นที่ใช้เวลามากขึ้นจะได้พัฒนาความรู้ ทักษะการใช้ และควรมีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง เช่น หลักสูตรการใช้แป้นพิมพ์

1.2 ด้านการส่งเสริมภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ควรให้การสนับสนุน หลักสูตรการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้นเป็นการขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.3 ด้านการสนับสนุนภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ ควรมีงบประมาณสำหรับการจัดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตชุมเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการฝึกทักษะให้ทันต่อยุคสมัย

1.4 ด้านสถานที่ ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุในการเข้าถึงการอบรมเพิ่มทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในชุมชนและหากชุมชนมีความพร้อมควรให้การสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.5 หน่วยงานที่จัดการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ จำเป็นต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านสภาวะทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุที่มีวัยแตกต่างกันไป เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุให้มากที่สุด

REFERENCE

- Atchara Ench. (2007). **The use of information and communication technology of the population aged 60 years and over.** Bangkok: Walailak University. (Copy). [In Thai]
- Charuwan Pimpikho. (2009). **Use and demand for information and communication technology With Elderly in Khon Kaen Municipality.** Khon Kaen: Khon Kaen University. [In Thai]
- Kaveepong Lertwajara. (2012). **The study of technology learning problems of the elderly.** Bangkok: Thammasat University. [In Thai]
- Ministry of Social Development and Human Security. (2008). **Elderly Act 2546.** Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. [In Thai]
- Parker & McCluskey. (1975). **Definition of Probabilistic Control liability.** Brglez 1984 – COP. 1st probabilistic measures. Seth, Pan & Agrawal 1985 – PREDICT. [In Thai]
- Pisanupong Jirapokanan. (2010). **Opinions and needs of the elderly towards computer learning: a case study of the elderly club in Bang Khun Thian District Bangkok.** Bangkok: Thammasat University. [In Thai]
- Saman Loyphy. (2011). **Elderly and Information Technology.** Khon Kaen: Information

- Management and Communication Faculty of Humanities and Social Sciences. [In Thai]
- Smith, J. & Spurling, A. (1999). **Lifelong Learning Riding the Tiger**. Cassell: London. Erlbaum Associates. [In Thai]
- Supatra Kachatong. (2002). **Elderly Internet Use: A Case Study of OPPY Club Members**. Bangkok: Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Wantanee Janokul. (2009). **The need to improve the quality of life of the elderly in urban communities of learning**. Bangkok: Walailak University. [In Thai]